

Piliakalnis – Antano Baranausko ir Klemenso Kairio susitikimų ir poetinio įkvėpimo vieta

Antanas Baranauskas ir Klemensas Kairys. 1956
www.saltiniai.info

„Tuomet abu draugai vasarą susitikdavo kone kožną dieną ir ilgas valandas besikalbėdami praleisdavo drauge. Dažnai vienas pas kitą ir nakvodavo. Susitikdavo jie dažniausiai ant Piliakalnio, nes tas kalnas labai gerai buvo matomas kaip iš Liudiškių, taip ir iš Užupiečių. Ir kai į kalną kopdavo vienas, tuojau pribūdavo ir kitas. Čia, kalnuotų kalvų paslaptingume ir žalių pušaičių monotoniškame ošime, kalbėdavo jie apie lietuvių kalbos gražumą ir turtinumą, tardavosi dėl rašybos, gerėdavosi garbinga Lietuvos praeitimi, svajodavo apie jos dar gražesnę ateitį, kai būsianti panaikinta vergija ir Lietuvai būsią gražinta tai, kas iš jos pagrobta. Daug gražių įkvėpimo valandų jie ant to Piliakalnio praleisdavo. Jie „kits kitą broliais vadino ir kits kito tylėjimą mokėjo suprasti ir pagerbti“. Kitąsyk besikalbėdami ir besvajodami jie ant šito Piliakalnio sulaukdavo ir saulės patekėjimo. Čia, ant šito Piliakalnio, K. Kairys gavo įkvėpimo parašyti savo dainai, vėliau anykštėnams labai populiariai: „Dienelė brėkšta, ir saulė savo šviesų veidą rodo“,

o A. Baranauskas, saulėtekio įspūdžio pagautas, sukūrė savo „Saulėtekį“, o gal iš ten pirmą kartą jis ir kalnų paklausė: „Kalnai kelmuoti, pakalnės nuplikę, kas jūsų grožei senobinei tiki?!“

Kaip anksčiau Varnių seminarijoje, taip ir 1859 metais Peterburgo dvasininkų akademijoje ir Anykščiuose, K. Kairys buvo A. Baranausko vadovu – idealu.

Mano bobutė J. Baranauskienė man pasakojo, kad ką klierikas Antanas parašydavęs, tai K. Kairys jo „vieršams“ „sumislydavęs“ natą, ir abu klėtelėje, kas parašyta, pagiedodavę ir vis taikindavę ir taikindavę. Baranauskas rašęs gulėdamas ir „alufką“ čiulpdamas. Giedodavę jie savo „vieršus“ ir ant Piliakalnio. Šventadieniais ateidavusios į Piliakalnį ir visos keturios Kairiūčios, ir daugiau Liudiškių mergaičių, ir kai visos giedodavusios, K. Kairys ir rankomis, ir su lazdele mojuodavęs“.

Antanas Vienuolis, *Iš mano atsiminimų*, Vilnius: Valstybinė grožinės literatūros leidykla, 1957, p. 266–267

Anykščių panorama nuo Liudiškių kalvos. 1956
Nežinomas fotografas. A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus